

Kulttuurifestivaalien ja -tapahtumien saavutettavuus

Keväällä 2011 toteutetun kyselyn tulokset

www.kulttuuriakaikille.info
www.kulturforalla.info
www.cultureforall.info

Sisällys

1 Kyselyn taustaa	3
2 Yhteenveto tuloksista.....	4
3 Tulokset	7
3.1 Taustakysymykset	7
3.2 Saavutettavuuden osa-alueiden tarkastelu	9
3.3 Oman toiminnan saavutettavuuden arviointi	11
3.4 Saavutettavuustyön suunnitelmallisuus	12
3.5 Henkilöstön rakenne ja kouluttaminen	13
3.6 Yhteistyö vähemmistöjen kanssa	14
3.7 Taloudellinen tuki saavutettavuuden kehittämiseen	15
3.7 Saavutettavuuden kehittämisen esteet ja vaikeudet	15
3.8 Saavutettavuuden huomioiminen tulevaisuudessa	16
3.9 Vastaajien muita huomioita.....	16
4 Tulosten vertailu vuonna 2007 toteutetun VOS-selvityksen tuloksiin	17
5 Johtopäätökset	20
6 Jatkotoimenpide-ehdotukset	24
Liitteet	26
Liite 1. Festivaalit, joille kysely lähetettiin.....	26
Liite 2. Kysymyslomake	32
Liite 3. Saavutettavuuden osa-alueita.....	38

1 Kyselyn taustaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) julkisti vuoden 2006 alussa toimenpideohjelman taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi vuosille 2006–2010 (Opetusministeriön julkaisuja 2006:6). Saavutettavuus tarkoittaa monenlaisten yleisöjen huomioimista ja hyviä osallistumismahdollisuuksia. Ohjelman tavoitteena oli erityisesti kieli- ja kulttuurivähemmistöjen sekä vammaisvähemmistöjen kulttuuristen oikeuksien edistäminen. Ohjelmassa esitetyillä toimenpiteillä pyrittiin parantamaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta muidenkin, esimerkiksi ikääntyneiden ihmisten tai lasten kannalta.

Toimenpideohjelmassa opetus- ja kulttuuriministeriö sitoutui seuraamaan valtionosuuden piirissä olevien taide- ja kulttuurilaitosten (museot, teatterit, kirjastot, orkesterit) toiminnan saavutettavuuden edistymistä säännöllisin väliajoin toteutettavin selvityksin ja kyselyin. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti ensimmäisen selvityksen syksyllä 2007. Seuraava kysely valtionosuuden piirissä oleville taide- ja kulttuurilaitoksille on tarkoitus toteuttaa vuosien 2011–2012 aikana.

Osana toimenpideohjelmaa perustetun Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus -työryhmän (2009–2011) aloitteesta ja opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Valtion taidemuseon Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS -yksikössä toimiva Kulttuuria kaikille -palvelu toteutti selvityksen kulttuurifestivaalien ja -tapahtumien saavutettavuudesta keväällä 2011. Selvitys toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella.

Kyselyn kohteena olivat Finland Festivals ry:n vuonna 2011 järjestettävät jäsenfestivaalit (77 kpl). Lisäksi selvityksen kohteena oli Suomessa toimivia elokuvafestivaaleja (16 kpl) sekä rock-festivaaleja ja muita festivaaleja (40 kpl). Lisäksi kysely lähetettiin opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä suurimmille Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat 2011 -avustusta saaneille tapahtumille. Näistä valittiin pääosin vähintään 8000 euroa avustusta saaneet festivaalit (yhteensä 70 kpl).

Kysely lähetettiin yhteensä 203 festivaalille, joista 82 kappaletta eli 40 prosenttia vastasi. Vastausprosentti on sähköisellä kyselylomakkeella tehdylle kyselylle verrattain hyvä, joten tuloksia voidaan pitää luotettavina.

Kyselyssä käytettiin sekä määrällisiä (monivalintakysymykset) että laadullisia tutkimusmenetelmiä (avoimet kysymykset). Avoimet kysymykset analysoitiin käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Kyselylomakkeen valmistelivat Kulttuuria kaikille -palvelun projektipäällikkö Sari Salovaara, projektisuunnittelija Aura Linnapuomi sekä monikulttuurisuusasiantuntija Ahmed Al-Nawas. Kyselyn tulosten raportoinnista ja tulosten vertailusta vuonna 2007 toteutettuun saavutettavuuskyselyyn valtionosuutta saaville museoille, kirjastoille ja

orkestereille vastasi Aura Linnapuomin ohjauksessa Kulttuuria kaikille -palvelun korkeakouluharjoittelija Outi Salo. Johtopäätösten ja jatkotutkimusehdotusten laatimisesta vastasivat yhdessä Sari Salovaara, Aura Linnapuomi ja Outi Salo.

Opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelma 2006–2010 on saatavilla osoitteessa

http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tutkimukset_ja_raportit/saavutettavuuskyselyn_tulokset_2007.pdf

2 Yhteenveto tuloksista

Suurin osa kyselyyn vastanneista festivaaleista oli musiikkifestivaaleja (44 %). Suomessa toimivista festivaaleista noin puolet on musiikkifestivaaleja¹. Monitaiteisia festivaaleja oli 15 prosenttia vastaajista. Elokuva- ja tanssifestivaaleja oli molempia noin 10 prosenttia vastaajista. Lisäksi vastanneiden joukossa oli muutamia teatteri-, runo- ja kirjallisuusfestivaaleja. Vastaajista noin 15 prosenttia oli valinnut lajikseen kohdan ”muu”.

Vastanneista festivaaleista suurin osa (70 %) järjestettiin Etelä- tai Länsi-Suomen läänissä². Suomessa toimivista festivaaleista noin 74 prosenttia järjestetään Etelä- tai Länsi-Suomen läänissä³. Opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta vuonna 2011 oli saanut 69 prosenttia vastanneista festivaaleista eli 56 festivaalia.

Kyselyssä selvitettiin saavutettavuuden osa-alueiden kautta festivaalien viestinnän ja hinnoittelun saavutettavuutta sekä liikkumismahdollisuuksien esteettömyyttä. Lisäksi selvitettiin mahdollisuuksia käyttää eri aisteja sekä festivaalien tiedollista, sosiaalista ja kulttuurista saavutettavuutta. Kyselyssä selvitettiin myös festivaalien näkemyksiä oman toimintansa saavutettavuudesta sekä toimenpiteitä toiminnan saavutettavuuden arvioimiseksi. Myös saavutettavuustyön suunnitelmallisuutta, henkilöstön rakennetta ja kouluttamista, vähemmistöjen kanssa tehtyä yhteistyötä, taloudellista tukea saavutettavuustyöhön sekä näkemyksiä saavutettavuustyön esteistä ja tulevaisuudesta selvitettiin.

.....

¹ Tarkastelussa on otettu huomioon vuonna 2011 Suomen Elokuvasäätiön elokuvafestivaalitukea saaneet festivaalit sekä opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta vuonna 2011 saaneet festivaalit.

² Kyselylomakkeessa kysyttiin festivaalin järjestämisläänin, vaikka läänijako on lakkautettu vuonna 2010, ja läänien tehtävät on siirretty Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY) sekä aluehallintovirastoille, jotka noudattavat pääosin entistä läänijakoa.

³ Tarkastelussa on otettu huomioon vuonna 2011 Suomen Elokuvasäätiön elokuvafestivaalitukea saaneet festivaalit sekä opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta vuonna 2011 saaneet festivaalit.

Hyvin suuri osa vastaajista (90 %) käytti viestinnässään eri kieliä. Vajaa puolet oli pyrkinyt huolehtimaan esteettömistä verkkosivuista. Ainoastaan neljäsosa vastaajista kertoi viestinnässään tapahtuman saavutettavuudesta, ja vain harvan (9 %) vastaajan viestintää oli mahdollista seurata eri aistien avulla.

Yli puolet vastanneista festivaaleista (63 %) oli porrastanut lippujensa hintoja. Avustajille ja tulkeille ilmaisen sisäänpääsyn tarjosi 68 prosenttia vastaajista.

Hyvin suurelle osalle vastanneista festivaaleista (92 %) oli esteetön sisäänpääsy. Esteetön wc oli 76 prosentilla vastaajista. Esteettömistä pysäköintipaikoista oli huolehtinut ainoastaan vajaa puolet vastaajista (41 %). Esteetön pääsy esiintymis- ja pukuhuonetiloihin oli noin neljäsosalla vastaajista.

Noin puolet vastaajista tarjosi ohjelmaa ja tietoa eri aistein saavutettavasti. Induktiosilmukka oli käytössä vajaalla puolella vastaajista (39 %). Tulkkausvaihtoehtoja tarjosi harva vastanneista festivaaleista (11 %). Puolet vastaajista piti opasteitaan selkeinä.

Hyvin suuri osa vastanneista festivaaleista (87 %) tarjosi kävijöille taustatietoa ohjelmasisällöistään. Vajaa viidesosa vastaajista tarjosi sisältöjä myös selkokielellä. Festivaalialueen opasteiden määrää riittävänä piti riittävänä 75 prosenttia vastaajista.

Noin puolet vastaajista tavoitteli vähemmistössä olevia yleisöjä⁴. Hyvin suuri osa vastaajista (91 %) huomioi ohjelmasisällöissään moninaisuutta.

Suuri osa vastanneista festivaaleista (80 %) oli sitä mieltä, että niiden toiminnan saavutettavuudessa on vielä parannettavaa. Saavutettavuuskartoituksen oli teettänyt vain kolme vastaajaa. Runsas neljäsosa vastaajista oli kartoittanut itsenäisesti saavutettavuuttaan esimerkiksi tarkistuslistojen avulla. Ainoastaan 13 prosenttia vastaajista oli tehnyt konkreettisen suunnitelman saavutettavuutensa parantamiseksi.

Vastanneista festivaaleista 34 prosenttia oli huomionnut kävijöiden yhdenvertaisuuden edistämistä talousarvioissaan tai muissa festivaalin suunnitteluun liittyvissä asiakirjoissa. Viidesosalla vastanneista festivaaleista oli nimetty henkilökunnan joukosta saavutettavuusasioista vastaava henkilö. Henkilökunnalle koulutusta liittyen saavutettavuuden kehittämiseen oli järjestänyt ainoastaan 16 prosenttia vastaajista.

Vastanneista festivaaleista 29 prosentilla oli vähemmistöjen edustajia töissä varsinaisessa henkilökunnassa ja 40 prosentilla vapaaehtoistyöntekijöinä. Eniten mainintoja oli kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvista henkilöistä sekä varsinaisina että vapaaehtoisina työntekijöinä. Keskimääräisessä festivaaliorganisaatiossa on

.....

⁴ Kysymyksessä vähemmistöjen tavoittelusta (kysymys 9., ks. Liite 2) ei pyydetty tarkentamaan, mitä vähemmistöjä tavoiteltiin.

Finland Festivals ry:n toiminnanjohtajan Kai Amberlan mukaan varsinaisessa henkilökunnassa yksi päätoiminen ympärivuotinen työntekijä sekä festivaaliaikana useita työntekijöitä lyhyissä työsuhteissa sekä vapaaehtoisina. Vastaajista 29 prosenttia oli tehnyt yhteistyötä jonkin vähemmistöryhmän kanssa, eniten mainintoja oli kieli- ja kulttuurivähemmistöistä yhteistyökumppaneina.

Ainoastaan kolme vastaajaa oli saanut taloudellista tukea saavutettavuuden edistämiseen. Kaksi vastaajista mainitsi tuen lähteeksi opetus- ja kulttuuriministeriön⁵. Vastaajat pitivät saavutettavuuden toteuttamisen suurimpina esteinä rajallisia taloudellisia resursseja ja henkilökunnan vähäistä määrää. Lisäksi vastaajat kokivat haasteellisiksi tilakysymykset. Jotkut vastaajat toivat esiin, ettei tiloihin ole mahdollista vaikuttaa, koska niissä ollaan vuokralla tai koska paikan historiallisuus estää erilaiset muutostyöt. Vastanneet ulkoilmatapahtumat toivat myös esiin liikkumisen esteettömyyden liittyviä haasteita kuten hankalia maasto-olosuhteita.

Puolet kaikista vastaajista toi esiin suunnitelmiaan liittyen saavutettavuuden huomioimiseen tulevaisuudessa. Mainittuja keinoja olivat esimerkiksi tapahtuman saavutettavuudesta tiedottaminen, tapahtuman fyysisen esteettömyyden parantaminen, saavutettavuussuunnitelman tekeminen tai jo tehdyn suunnitelman toteuttaminen. Ainoastaan 11 prosenttia vastaajista oli hyödyntänyt Kulttuuria kaikille -palvelua saavutettavuutensa kehittämisessä.

.....

⁵ Kysymyksessä taloudellisesta tuesta saavutettavuuden kehittämiseen (kysymys 20., ks Liite 2) vastaajia ei pyydetty erittelemään, mistä avustuksesta ne olivat saaneet tukea.

3 Tulokset

Lukemisen helpottamiseksi kaikki raportissa esitetyt prosentit on pyöristetty tasaluvuiksi. Jokaisen kysymyksen kohdalla on ilmoitettu kysymykseen vastanneiden festivaalien määrä suhteessa kaikkiin vastaajiin (esimerkiksi 76/82).

Suurimpaan osaan kysymyksistä vastasi kaikki tai lähes kaikki vastaajat. Kuitenkin kysymyksiin liittyen festivaalien saavutettavuuteen eri aistien avulla sekä festivaalien kulttuuriseen ja sosiaaliseen saavutettavuuteen vastasi ainoastaan noin 70 prosenttia kaikista vastaajista.⁶ Lisäksi on huomioitava, että avoimeen kysymykseen suurimmasta vaikeudesta tai esteestä saavutettavuutta huomioivan toiminnan toteuttamisessa vastasi ainoastaan noin 57 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista, ja avoimeen kysymykseen suunnitelmista huomioida saavutettavuutta tulevaisuudessa vastasi ainoastaan 51 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista.

Kyselylomakkeen kysymysten 4-24 tulokset esitetään sekä kaikkien vastanneiden osalta että opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta saaneiden osalta. Kysymysten 4-24 avoimista vastauksista saatuja tuloksia esitellään ainoastaan kaikkien vastanneiden osalta.

3.1 Taustakysymykset

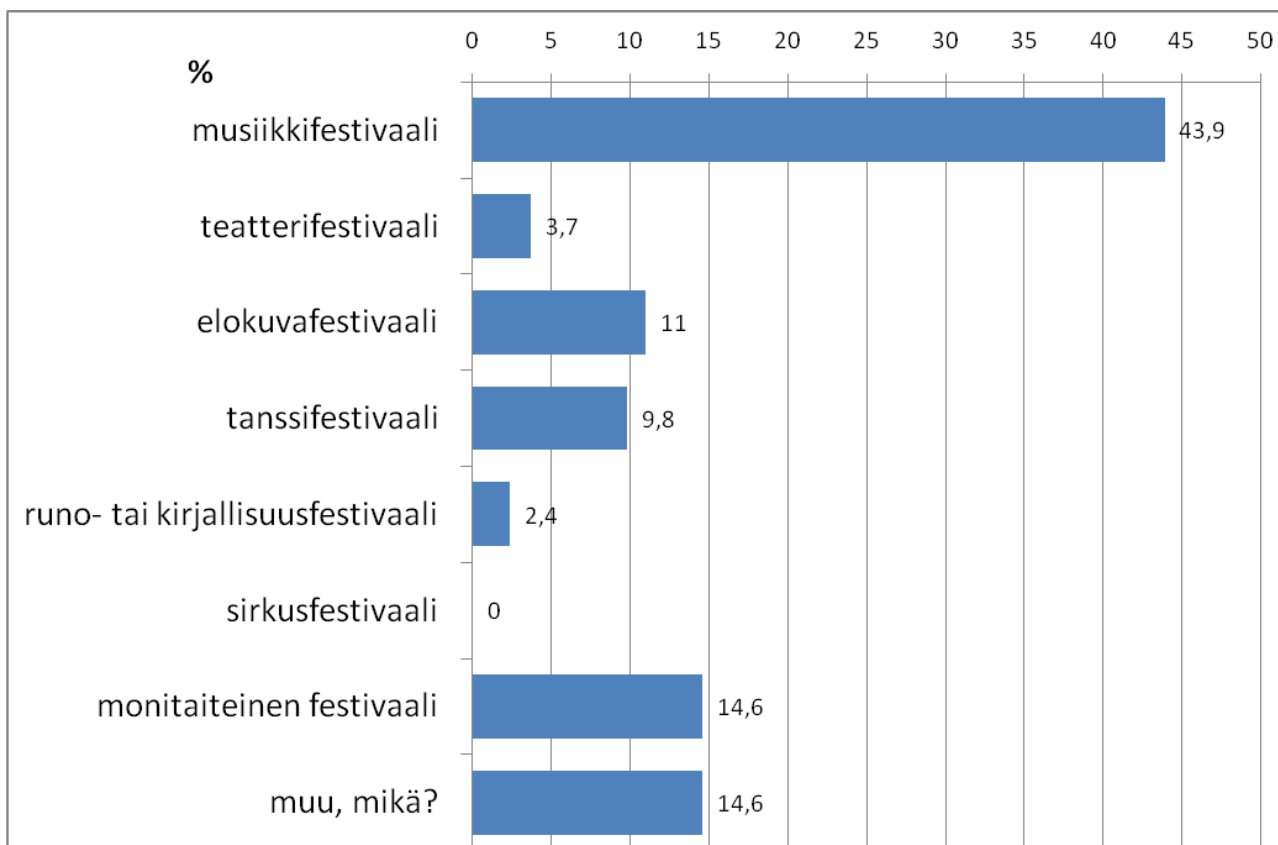
Kyselyyn vastasi kaikkein eniten musiikkifestivaaleja ja vähiten kirjallisuus-, runo- ja teatterifestivaaleja. Tämä selittyy ainakin osittain sillä, että Suomessa festivaaleista ylivoimaisesti suurin osa on musiikkitapahtumia ja toisaalta kirjallisuuteen keskittyviä festivaaleja on melko vähän.

Kyselyyn vastasi 82 festivaalia. Musiikkifestivaaleja vastanneista oli 44 prosenttia (36 kpl), monitaiteisia festivaaleja 15 prosenttia (12 kpl), elokuvafestivaaleja 11 prosenttia (9 kpl), tanssifestivaaleja 10 prosenttia (8 kpl), teatterifestivaaleja 4 prosenttia (3 kpl), runo- ja kirjallisuusfestivaaleja 2 prosenttia (2 kpl) ja muita festivaaleja 15 prosenttia (12 kpl). Muu-kategoriassa oli seitsemän valokuva- ja kuvataiteeseen liittyvää tapahtumaa. Lisäksi mainittiin stand up -festivaali, sarjakuvafestivaali ja kaksi lastenkulttuurin festivaalia.

.....

⁶ Kysymysten 7 ja 9 (ks. Liite 2) pienempään vastausprosenttiin saattaa vaikuttaa se, ettei näiden kysymysten vastausvaihtoehtoissa ollut kohtaa ”ei toimenpiteitä”. Tästä syystä vastaajat eivät välttämättä ole löytäneet sopivaa vastausvaihtoehtoa.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneet festivaalit taidelajeittain.

Festivaalit saivat halutessaan tarkentaa festivaalin kohderyhmää tai -ryhmiä. Tällä tavoiteltiin tietoa siitä, onko tapahtumassa painotettu jonkin vähemmistöryhmän teemoja tai tavoiteltu vähemmistöjä yleisöksi. Monet tarkensivat yleisöä muulla tavalla, kuten "nykytaiteen ja kulttuurin ystävät" tai "kaikki kotimaisesta nykytanssista kiinnostuneet". Yksi festivaali mainitsi kohderyhmissään erityisryhmät (muiden joukossa), yksi festivaali alkuperäiskansat ja yksi kertoi keskittyvänsä naiselokuvaan. Mistään vastauksesta ei käynyt ilmi, että kyseessä olisi esimerkiksi vammaistaiteeseen keskittyvä festivaali.

Festivaaleista 38 prosenttia järjestettiin Etelä-Suomen läänissä, 32 prosenttia Länsi-Suomen läänissä, 15 prosenttia Itä-Suomen läänissä, 9 prosenttia Oulun läänissä ja 6 prosenttia Lapin läänissä. Kyselyssä käytettiin helposti hahmotettavaa lääni-jakoa selvittämään festivaalien maantieteellistä sijoittumista, vaikka läänit on virallisesti lakkautettu 1.1.2010.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2011 Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta oli saanut 69 prosenttia vastaajista eli 56 festivaalia. Raportissa käytetään tästä eteenpäin ilmausta opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneet festivaalit, kun tarkoitetaan vuoden 2011 Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta saaneita festivaaleja.

3.2 Saavutettavuuden osa-alueiden tarkastelu

Viestinnän saavutettavuus

Kysymykseen vastasi 76/82 festivaalia.

Festivaaleilta kysyttiin, millaisia viestinnän saavutettavuutta edistäviä asioita ne ovat toteuttaneet. Vastaajista suurin osa, 90 prosenttia käytti viestinnässään useampaa kuin yhtä kieltä. Esteettömistä verkkosivuista oli pyrkinyt huolehtimaan 43 prosenttia. Omasta esteettömydestään ja saavutettavuudestaan kertoi osana viestintää vain 26 prosenttia vastaajista. Vastanneista 9 prosenttia kertoi, että festivaalin viestintää on mahdollista seurata eri aisteilla, esimerkiksi pistekirjoituksella tai kuulutusten avulla.

Festivaaleille annettiin mahdollisuus tuoda esiin myös muita keinoja, joita ne olivat käyttäneet edistääkseen viestintänsä saavutettavuutta. Muita keinoja toi esiin 8 prosenttia vastaajista. Keinoina mainittiin muun muassa viitotut elokuvaesitykset, vieraskielisten esitysten tulkkaaminen suomeksi ja verkkosivujen esteettömyyden kartoitus ja sen pohjalta muutosten toteutus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta saaneista festivaaleista (vastanneita 51/56) 86 prosenttia käytti viestinnässään useita kieliä ja esteettömät verkkosivut oli 43 prosentilla vastaajista. Viestinnässään festivaalin saavutettavuudesta kertoi 33 prosenttia vastaajista ja viestintää oli mahdollista seurata eri aistein 10 prosentilla festivaaleista. Vastaajista 8 prosenttia toi esiin muita viestinnän saavutettavuutta edistäviä keinoja.

Hinnoittelun saavutettavuus

Kysymykseen vastasi 75/82 festivaalia.

Lippujen hintoja oli porrastanut 62 prosenttia vastanneista festivaaleista. Vastaajista 68 prosenttia tarjosi ilmaisen sisäänpääsyn avustajille ja tulkeille. Muita taloudellista saavutettavuutta edistäviä keinoja toi esiin 23 prosenttia vastaajista. Näitä olivat esimerkiksi täysin tai osittain ilmainen festivaali, ilmainen sisäänpääsy lapsille ja nuorille, ryhmälennukset ja yleisesti edullinen hinta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneita vastaajia oli 53/56. Vastanneista 68 prosenttia oli porrastanut hintoja ja tarjosi avustajille ilmaisen sisäänpääsyn. Vastaajista 26 prosenttia toi esiin myös muita hinnoittelun saavutettavuutta edistäviä keinoja.

Fyysinen saavutettavuus

Kysymykseen vastasi 78/82 festivaalia.

Lähes kaikki vastanneet festivaalit (92 prosenttia) kertoivat, että festivaalialueelle ja sisätiloihin pääsee myös pyörätuolilla. Esteetön wc oli 76 prosentilla vastaajista. Esteettömiä pyörätuolimerkittyjä pysäköintipaikkoja oli 41 prosentilla vastaajista. Pyörätuolilla pääsi myös pukuhuoneisiin ja näyttämölle 23 prosentilla vastanneista festivaaleista. Muita fyysistä saavutettavuutta edistäviä keinoja toi esiin 18 prosenttia vastaajista. Mainittuja asioita olivat muun muassa hissi ja luiskat, avustava henkilökunta, lainattavat pyörätuolit ja pyörätuolikorokkeet lavojen edessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista festivaaleista 53/56 vastasi kysymykseen. Näistä festivaaleista 91 prosenttiin oli mahdollista päästä sisään myös pyörätuolilla. Esteetön wc oli 76 prosentilla vastanneista. Esteettömiä, erikseen merkittyjä pysäköintipaikkoja oli 34 prosentilla vastaajista ja pyörätuolilla pääsi myös esiintymistiloihin ja pukuhuoneisiin 23 prosentilla vastanneista festivaaleista. Vastaajista 17 prosenttia toi esiin muita fyysistä saavutettavuutta edistäviä keinoja.

Eri aisteilla kokeminen

Kysymykseen vastasi 57/82 festivaalia.

Noin puolet vastanneista festivaaleista tarjosi mahdollisuuksia tarjonnan kokemiseen ja tiedon saamiseen eri aisteilla sekä arvioi käyttävänsä selkeitä opasteita. Induktiosilmukka oli käytössä 39 prosentilla vastanneista festivaaleista. Tulkkausvaihtoehtoja (viittomakielen, kuvailu- tai tekstitulkkkaus) tarjosi 11 prosenttia vastaajista. Muita keinoja toi esiin 9 prosenttia vastaajista. Yksi festivaali mainitsi kehittäneensä valaistusta ja lavasuunnittelua ja yksi festivaali kertoi sen verkkosivujen toimivan tekstiversiona.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista festivaaleista 36/56 vastasi tähän kysymykseen. Eri aisteilla vastaanotettavaa tarjontaa ja tietoa tarjosi 61 prosenttia vastanneista. Oman arvionsa mukaan selkeitä opasteita oli 50 prosentilla vastaajista. Induktiosilmukka oli käytössä 44 prosentilla vastanneista festivaaleista. Tulkkausvaihtoehtoja tarjosi ainoastaan 8 prosenttia vastaajista. Vastaajista 6 prosenttia oli käyttänyt muita saavutettavuutta eri aistien avulla edistäviä keinoja.

Tiedollinen saavutettavuus

Kysymykseen vastasi 71/82 festivaalia.

Suurin osa (87 prosenttia) vastaajista tarjosi taustatietoa niille, joille sisällöt eivät olleet ennestään tuttuja. Vastaajista 75 prosenttia kertoi festivaalialueella olevan riittävästi opasteita tapahtumapaikkojen löytämiseen. Selkokieltä esityksissä ja muissa kulttuurisisällöissä tarjosi 17 prosenttia vastaajista. Muita keinoja toi esiin 7 prosenttia vastaajista. Keinoina mainittiin muun muassa henkilökohtaista opastusta tarjoava infopiste sekä syventävää tietoa tarjoavat työpajat, seminaarit ja elokuvat.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneita festivaaleja vastasi tähän kysymykseen 50/56. Taustatietoa sisällöistä tarjosi 88 prosenttia näistä festivaaleista. Opasteitaan piti riittävänä 68 prosenttia vastaajista. Vastaajista 16 prosenttia tarjosi selkokieltä ohjelmasisällöissä. Muita tiedollista saavutettavuutta edistäviä keinoja toi esiin 6 prosenttia vastaajista.

Sosiaalinen ja kulttuurinen saavutettavuus

Kysymykseen vastasi 58/82 festivaalia.

Noin puolet vastaajista kertoi tavoittelevansa tietoisesti sosiaalisesti tai kulttuurisesti vähemmistössä tai marginaalissa olevia yleisöjä. Lähes kaikki vastaajat (91 prosenttia) kertoivat ohjelmasisällön huomioivan moninaisuutta. Muita keinoja oli käyttänyt 16 prosenttia vastaajista. Keinoina mainittiin vammaisten ja syrjäytyneiden nuorten työllistäminen sekä yhteistyö hyväntekeväisyysjärjestön kanssa (lippujen jakaminen vähävaraisille). Muista avoimista vastauksista tuli esiin asioita, joita kysymyksellä ei varsinaisesti tavoiteltu; esimerkiksi maakuntanäytökset liittyvät enemmänkin alueelliseen kuin sosiaaliseen ja kulttuuriseen saavutettavuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista festivaaleista 38/56 vastasi tähän kysymykseen. Vähemmistössä tai marginaalissa olevia yleisöjä tavoitteli 42 prosenttia vastaajista.

Vastaajista 92 prosentin mielestä niiden tapahtuman sisällöissä huomioitiin moninaisuutta. Muita sosiaalista ja kulttuurista saavutettavuutta edistäviä keinoja toi esiin 16 prosenttia vastaajista.

3.3 Oman toiminnan saavutettavuuden arviointi

Festivaalien näkemys oman toimintansa saavutettavuudesta

Kysymykseen vastasi 77/82 festivaalia ja 52/56 opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saanutta festivaalia.

Sekä kaikista että opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista vastaajista noin 80 prosentin mielestä festivaalin toiminnassa olisi parannettavaa saavutettavuuden näkökulmasta. Kaikista vastanneista festivaaleista 45 tarkensi, mitä kehitettävää heidän toiminnassaan olisi. Fyysiseen esteettömyyteen liittyviä vastauksia oli kaksitoista kappaletta. Vastauksissa mainittiin esimerkiksi pyörätuoliluiska, ulkoilmafestivaalin hankalat kulkureitit ja tapahtumapaikan vaikeapääsyisyys. Yksitoista festivaalia näki kehittämisen varaa viestinnässä: esimerkiksi verkkosivujen luettavuuden parantamisessa, tiedotuksen lisäämisessä, saavutettavan viestinnän tarjoamisessa ja opasteiden parantamisessa. Lisäksi mainittiin se, että tapahtuman saavutettavuudesta pitäisi tarjota lisää tietoa festivaalin viestinnässä.

Vastaajista seitsemän mainitsi, että parantamisen varaa olisi eri aistein vastaanotettavan tiedon ja ohjelman tarjoamisessa esimerkiksi takaamalla induktiosilmukan käyttömahdollisuus, parantamalla valaistusta ja kehittämällä palveluja aistivammaisille. Seitsemän festivaalia oli sitä mieltä, että parannettavaa olisi kielitarjonnan lisäämisessä ja kahden mielestä selkokielistämässä. Seitsemän festivaalia totesi yleisesti, että toimintaa voi ”aina” parantaa. Lisäksi kolme vastaajaa toi esiin moninaisuuden huomioimisen ja marginalisoitujen ryhmien osallistamisen.

Saavutettavuuden kartoittaminen

Kysymykseen vastasi 81/82 festivaalia ja kaikki opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneet festivaalit.

Saavutettavuus- ja esteettömyyskartoituksen oli teettänyt vain kolme festivaalia ja ne kaikki lukeutuivat opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta saaneisiin.

Tarkistuslistojen käyttäminen

Kysymykseen vastasivat kaikki festivaalit.

Omatoimisesti, esimerkiksi tarkistuslistojen avulla saavutettavuutta oli kartoittanut noin 28 prosenttia sekä kaikista että opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista vastaajista.

3.4 Saavutettavuustyön suunnitelmallisuus

Saavutettavuussuunnitelma

Kysymykseen vastasivat kaikki festivaalit.

Konkreettisen suunnitelman festivaalin saavutettavuuden parantamiseksi oli tehnyt 13 prosenttia kaikista ja 14 prosenttia opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista vastaajista.

Asiakirjat ja talousarviot

Kysymykseen vastasivat kaikki festivaalit.

Kaikista vastanneista festivaaleista 34 prosenttia oli ottanut yhdenvertaisuuden edistämisen huomioon asiakirjoissaan ja/tai talousarvioissaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön avustusta saaneista vastaajista 32 prosenttia oli ottanut yhdenvertaisuuden edistämisen huomioon asiakirjoissaan ja/tai talousarvioissaan.

3.5 Henkilöstön rakenne ja kouluttaminen

Vastuuhenkilö

Kysymykseen vastasi 81/82 festivaalia ja 55/56 opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saanutta festivaalia.

Saavutettavuuskysymyksistä huolehtiva vastuuhenkilö oli nimetty 19 prosentissa kaikista vastanneista festivaaleista ja 15 prosentissa opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista vastaajista.

Henkilökunnan kouluttaminen

Kysymykseen vastasi 80/82 festivaalia ja kaikki opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneet festivaalit.

Noin 16 prosenttia kaikista ja opetus- ja kulttuuriministeriön tukemista vastaajista oli kouluttanut henkilökuntaansa saavutettavuuteen liittyen. Kaikista vastaajista yksitoista festivaalia tarkensi koulutuksen luonnetta. Yhdellä festivaalilla näkövammaisen oli käynyt kertomassa palveluiden järjestämisestä näkövammaisille tai heikkonäköisille sopiviksi. Kaksi festivaalia kertoi koulutuksen liittyvän pelastus- tai turvallisuussuunnitelmaan. Yksi festivaali mainitsi, että osalla henkilökunnasta on jo valmiiksi valmiuksia palveluiden saavutettavuudesta. Myös Turku 2011 -säätien sekä Cultural Tourism -hankkeen koulutuksia oli käytetty festivaaleilla hyväksi. Lisäksi mainittiin infotyöntekijöiden, järjestyksenvalvojien ja vapaaehtoisten koulutus sekä tapahtumatuottajakoulutus.

Festivaalin henkilöstörakenne

Varsinaista henkilökuntaa koskevaan kysymykseen vastasi 77/82 festivaalia ja 53/56 opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saanutta festivaalia.

Vähemmistöjen edustajia työskenteli varsinaisessa henkilökunnassa noin 29 prosentissa kaikista ja 28 prosentissa opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista vastaajista. Kaikista vastanneista kaksikymmentä festivaalia tarkensi vastaustaan. Seksuaalivähemmistöjen edustajia työskenteli seitsemällä ja kieli- tai kulttuurivähemmistöön kuuluvia yhdellätoista festivaalilla. Ulkomaalaisia harjoittelijoita oli yhdellä festivaalilla satunnaisesti.

Festivaalin vapaaehtoistyöntekijöitä koskevaan kysymykseen vastasi 76/82 festivaalia ja 52/56 opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saanutta festivaalia.

Kaikista vastaajista 40 prosentilla ja opetus- ja kulttuuriministeriön avustusta saaneista festivaaleista 31 prosentilla oli vapaaehtoistyöntekijöinä vähemmistöjen edustajia. Kaikista vastaajista 25 tarkensi, millaisia ryhmiä vapaaehtoistyöntekijöinä oli. Kieli- ja kulttuurivähemmistöjen edustajia oli kahdella festivaalilla. Lisäksi seksuaalivähemmistöjä oli viidellä, ulkomaalaisia neljällä ja toimintaesteisiä kahdella festivaalilla vapaaehtoistyössä. Myös Nuorten ystävät ry ja Helsingin työttömien yhdistys mainittiin.

3.6 Yhteistyö vähemmistöjen kanssa

Kysymykseen vastasi 81/82 festivaalia ja kaikki opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneet festivaalit.

Yhteistyötä vähemmistöryhmien kanssa toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa oli tehnyt noin 29 prosenttia kaikista ja opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saaneista vastaajista. Kaikista vastanneista festivaaleista 23 tarkensi minkä ryhmien kanssa yhteistyötä oli tehty. Neljatoista festivaalia oli tehnyt yhteistyötä kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kanssa. Toimintaesteisten kanssa oli tehty yhteistyötä viidellä ja seksuaalivähemmistöjen kanssa kahdella festivaalilla. Ulkomaalaisten kanssa tehtävä yhteistyö mainittiin yhdessä vastauksessa, samoin Ystävänkortilla avustajan päästäminen ilmaiseksi sisään. Yksi festivaali teki yhteistyötä sairaalakoulun kanssa.

Festivaalit saivat halutessaan tarkentaa yhteistyön muotoja ja sen teki 23 vastaajaa. Yhteistyönä oli tehty yhteiskonsertteja, taideprojekteja, tiedotusta, opastuksia ja esiintyjähankintoja. Lisäksi yhteistyössä oli suunniteltu järjestelyjä, ohjelmistoa ja sisältöjä. Saavutettavuuteen suoraan liittyvää yhteistyötä vähemmistöjen kanssa oli tehnyt viisi festivaalia, eli esimerkiksi tulkkauksia tai saavutettavuuskartoituksia. Vähemmistöjen kanssa tehtävien yhteistyön lisäksi mainittiin myös yhteistyö muiden samanlaisten festivaalien kanssa.

3.7 Taloudellinen tuki saavutettavuuden kehittämiseen

Kysymykseen vastasi 81/82 festivaalia ja kaikki opetus- ja kulttuuriministeriön n tukea saaneet festivaalit.

Taloudellista tukea festivaalin saavutettavuuden kehittämiseen oli saanut yhteensä vain kolme vastannutta festivaalia. Näistä kaksi festivaalia oli opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta saavia festivaaleja. Kyseiset festivaalit olivat saaneet taloudellista tukea opetus- ja kulttuuriministeriöstä⁷ saavutettavuuskartoituksen ja/tai -suunnitelman tekemiseen.

Kolmas taloudellista tukea festivaalin saavutettavuuden kehittämiseen saanut festivaali ei maininnut tukensa lähdettä. Kyseinen festivaali oli saanut tukea saamelais- ja romaniohjelmiston toteuttamiseen.

3.7 Saavutettavuuden kehittämisen esteet ja vaikeudet

Avoimeen kysymykseen vastasi 47/82 festivaalia.

Vastaajista noin puolet kertoi suurimman esteen saavutettavuuden toteuttamiseksi olevan taloudelliset ja henkilöstöresurssit. Hieman alle puolet vastanneista toi esiin hankalat tilat, joissa ollaan vuokralla tai jotka eivät muuten ole festivaalijärjestäjän muunneltavissa esimerkiksi historiallisen ympäristön takia. Festivaaleilla saattaa olla myös useita erilaisia tiloja käytössä, ja ne voivat lisäksi vaihtua nopealla aikataululla. Ulkoilmatapahtumassa myös luonnonolot vaikeuttavat olosuhteita.

Monet festivaalit järjestetään talkoovoimin ja osin vaihtuvalla henkilökunnalla, joten festivaalit kokivat myös toiminnan kehittämisen jatkuvuuden haasteelliseksi. Saavutettavuustyön koettiin vaativan pitkäjänteisyyttä ja sopivien avustusten etsimistä. Yksi vastaaja toi esiin, että koska tapahtuma on melko uusi, sillä menee suurin osa energiasta käytäntöjen luomiseen, eikä muuhun jää aikaa.

Neljä festivaalia toi esiin sen, että saavutettavuusasioita ei ole aiemmin tiedostettu, tai niistä ei ole tarpeeksi tietoa. Yksi vastaaja kertoi, että jotkin vähemmistöt tuntuvat olevan vähäisiä omalla kentällä eikä heihin panostamista pidetä siksi niin tärkeänä. Kuvaan ja ääneen painottuva festivaali koki hankalaksi kuulo- ja näkövammaisten huomioimisen. Lisäksi mainittiin se, etteivät festivaalit jalkaudu ihmisten arkisiin toimintaympäristöihin kuten palvelutaloihin. Yksi festivaali kaipasi hintojensa

.....

⁷ Vuosina 2009–2011 yhteensä neljä festivaalia sekä Turku 2011 -säätien Saavutettava kulttuuripääkaupunki 2011 -hanke ovat saaneet Opetus- ja kulttuuriministeriön tukea ”Avustus vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen”. Vuonna 2011 kyseistä avustusta jaettiin eri yhteisöille yhteensä 590 000 euroa.

laskemiseen taloudellista tukea. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, ettei saavutettavuuden huomioimiseen ole mitään esteitä.

3.8 Saavutettavuuden huomioiminen tulevaisuudessa

Avoimeen kysymykseen vastasi 42/82 festivaalia.

Suurin osa kysymykseen vastanneista sanoi kehittävänsä ja huomioivansa asiaa jollain tavalla tai paremmin kuin ennen. Seitsemän festivaalia sanoi parantavansa fyysistä esteettömyyttä ja yksi toivoi saavansa lisärahoitusta pyörätuolihissin asentamiseen. Viisi festivaalia vastasi kertovansa jatkossa selkeämmin tapahtuman saavutettavuudesta tiedotuksessaan. Muutama festivaali aikoi tehdä saavutettavuussuunnitelman tai toteuttaa jo tehtyä suunnitelmaa. Muutama festivaali mainitsi ottavansa asian huomioon resurssien mukaan. Kolme festivaalia aikoi suunnata toimintaansa ”ihmisten luo” eli esimerkiksi sairaalaan tai päiväkeskukseen. Kaksi festivaalia aikoi huomioida useamman kieliryhmän. Yksi vastaaja kertoi festivaalin alkavan huomioida saavutettavuutta, kunhan festivaalin käytännöt alkavat muutenkin toimia. Myös epätietoisia festivaaleja oli: ”Emme tiedä, pelkään pahoin, ettemme mitenkään?”

Kulttuuria kaikille -palvelun hyödyntäminen

Kysymykseen vastasi 80/82 festivaalia ja 55/56 opetus- ja kulttuuriministeriön tukea saanutta festivaalia.

Kulttuuria kaikille -palvelua toiminnassaan oli hyödyntänyt 11 prosenttia kaikista ja 15 prosenttia opetus- ja kulttuuriministeriön avustusta saaneista vastaajista.

3.9 Vastaajien muita huomioita

Kyselyn lopuksi festivaaleille annettiin mahdollisuus jättää avoimia kommentteja ja huomioita.

Kommenteista (17 kpl) kävi ilmi, että monet pitivät selvityksen aihetta, kyselyä ja siihen liittyvää tietoa tärkeänä. Kyselyn koettiin myös jo itsessään edistävän tietoutta saavutettavuudesta. Kolme festivaalia kertoi yrittäneensä ottaa asiaa huomioon mahdollisimman paljon tai niin paljon kuin resurssit sallivat. Yksi festivaali toivoi lisää tietoa saavutettavuudesta ja sen kehittämiseen kohdennetuista avustuksista. Lisäksi yksi vastaaja toi esiin, että saavutettavuuden edistäminen on kehittänyt tapahtuman toimintaa yleisestikin:

”Saavutettavuuteen panostaminen on omissa kokemuksissamme auttanut markkinoinnissa, yhteistyö- ja sponsorisuhteiden rakentamisessa sekä tiedotuksen toimivuuden parantumisessa. Eivät todellakaan olleet sellaisia asioita, joita ajattelimme edistävämme, kun aloimme kartoittaa saavutettavuutta! Kokonaisvaltaista festivaalin kehitystyötä voisikin ylipäänsä korostaa, jos ja kun festivaaleja motivoidaan saavutettavuuden kehittämiseen.”

4 Tulosten vertailu vuonna 2007 toteutetun VOS-selvityksen tuloksiin

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti vuonna 2007 saavutettavuusselvityksen valtionosuutta (VOS) saaviin teattereihin, orkestereihin, museoihin ja kirjastoihin. Selvityksen kysymykset olivat osittain eri muodossa kuin tämän selvityksen, joten tulokset eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia. Tässä raportissa on vertailtu ainoastaan sellaisia tuloksia, jotka on saatu riittävän samanmuotoisista kysymyksistä. Lisäksi on otettava huomioon, että festivaalit ja kulttuurilaitokset ovat erityyppisiä kulttuuritoimijoita, ja vuoden 2007 selvitys kohdennettiin pysyvää valtionosuutta saaville laitoksille. Tämän selvityksen kohteena olleista festivaaleista vain osa on saanut julkista tukea, ja se on luonteeltaan harkinnanvaraista eikä jatkuvaa.

Tässä vertailussa kulttuurilaitoksilla tarkoitetaan vuoden 2007 kyselyyn vastanneita valtionosuuden piirissä olevia teattereita, orkestereita, museoita ja kirjastoja. Festivaaleilla tarkoitetaan tähän kyselyyn vastanneita festivaaleja.

Kulttuurilaitosten vastauksissa painottuvat erityisesti kirjastojen ja museoiden vastaukset, sillä niitä oli eniten vastaajista. Tuloksissa näkyy myös selvästi museoiden pitkäaikaisempi saavutettavuustyö, jota on tuettu mm. Museoviraston avustuksilla (*Avustukset museoiden innovatiivisiin hankkeisiin*) 2000-luvulla. Festivaalien voidaan puolestaan olettaa hakeneen vain vähän taloudellista tukea saavutettavuuden kehittämiseen, sillä vuosien 2009–2011 välisenä aikana ainoastaan yhteensä neljä festivaalia sekä Turku 2011 -säätöön Saavutettava kulttuuripääkaupunki 2011 -hanke ovat saaneet opetus- ja kulttuuriministeriön tukea ”Avustus vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen”.

Tässä vertailussa on tarkoitus käsitellä vuoden 2007 selvityksen tuloksia kokonaisuudessaan ja verrata niitä festivaaleille suunnatun selvityksen tuloksiin. Laitoskohtaisia (museot, teatterit, orkesterit, kirjastot) tuloksia voi tarkastella vuoden 2007 selvityksen raportista:

Valtionosuuden piirissä olevien taide- ja kulttuurilaitosten saavutettavuus - syksyllä 2007 toteutetun kyselyn tulokset

http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tutkimukset_ja_raportit/saavutettavuuskyselyn_tulokset_2007.pdf

Kaiken kaikkiaan selvitysten tulokset olivat hyvin samankaltaisia eikä suuria eroja ollut. Eroja oli jonkin verran vähemmistöjen kanssa tehdyn yhteistyön määrässä, yhdenvertaisuuden edistämisen näkymisessä asiakirjoissa, henkilöstön koostumuksessa, saavutettavuudesta vastaavien henkilöiden määrässä ja taloudellisen tuen saamisessa.

Kulttuuritoimijoiden näkemys oman toimintansa saavutettavuudesta

Festivaaleilta kysyttiin, onko niiden toiminnassa niiden omasta mielestä puutteita tai parannettavaa saavutettavuuden näkökulmasta monivalintakysymyksellä (kyllä, mitä? / ei). Festivaalit saivat halutessaan täydentää vastaustaan. Kulttuurilaitoksilta tätä asiaa kysyttiin vuonna 2007 ainoastaan avoimella kysymyksellä.

Suurin osa kulttuurilaitoksista vastasi vuoden 2007 kyselyssä tähän kysymykseen eli toi esiin jonkin asian, jota voisi saavutettavuuden näkökulmasta parantaa. Myös festivaaleista suurin osa oli sitä mieltä, että toiminnan saavutettavuudessa on parannettavaa. Kulttuurilaitosten mielestä ylivoimaisesti eniten puutteita oli tilojen saavutettavuudessa. Seuraavaksi eniten tuotiin esille tiedollista saavutettavuutta, eli esimerkiksi selkokielisten materiaalien vähäisyyttä.

Festivaalien tarkentavissa vastauksissa esiin nousi erityisesti fyysinen esteettömyys ja sen jälkeen viestintä, eli vastaukset olivat melko samankaltaiset kuin kulttuurilaitoksillakin.

Saavutettavuuden kartoittaminen

Vuoden 2007 kyselyyn vastanneista kulttuurilaitoksista vain hyvin harva oli teettänyt saavutettavuuskartoituksen (6 %). Samoin vain hyvin harva festivaali (4 %) oli teettänyt saavutettavuuskartoituksen.

Saavutettavuussuunnitelma

Vuoden 2007 kyselyyn vastanneista kulttuurilaitoksista noin 16 prosenttia oli laatinut saavutettavuussuunnitelman, ja festivaaleista 13 prosenttia.

Asiakirjat ja talousarviot

Talousarvioissa ja muissa asiakirjoissa yhdenvertaisuuden edistäminen oli otettu paremmin huomioon kulttuurilaitoksissa kuin festivaaleilla. Festivaaleista 34 prosenttia

oli ottanut yhdenvertaisuuden edistämisen huomioon asiakirjoissaan, ja vuoden 2007 kyselyyn vastanneista kulttuurilaitoksista puolet.

Yhdenvertaisuuslaki (20.1.2004/21) saattaa vaikuttaa yhdenvertaisuuden edistämisen huomioimiseen osassa kulttuurilaitoksista, sillä laki edellyttää kuntien ja valtion viranomaisia laatimaan yhdenvertaisuussuunnitelman.

Vastuuhenkilö

Festivaaleilla saavutettavuusasioista huolehtivia vastuuhenkilöitä oli nimetty enemmän kuin valtionosuutta saavissa kulttuurilaitoksissa vuonna 2007. Festivaaleista lähes 20 prosentilla oli nimetty vastuuhenkilö, kun taas kulttuurilaitoksista ainoastaan viidellä prosentilla.

Henkilökunnan kouluttaminen

Suunnilleen yhtä suuri osa (noin 16 prosenttia) festivaaleista ja kulttuurilaitoksista oli järjestänyt henkilöstölleen koulutusta saavutettavuusasioista.

Henkilöstörakenne

Festivaaleilla oli vähemmistöjen edustajia henkilöstössään huomattavasti useammin kuin kulttuurilaitoksissa. Festivaaleista 29 prosentilla oli vähemmistöjä henkilöstössään, kun taas vuoden 2007 kyselyyn vastanneissa kulttuurilaitoksissa vastaava prosentti oli 18.

Yhteistyö vähemmistöjen kanssa

Vuoden 2007 kyselyyn vastanneet kulttuurilaitokset olivat tehneet enemmän yhteistyötä vähemmistöryhmien kanssa kuin festivaalit. Kulttuurilaitoksista noin puolet ja festivaaleista noin 30 prosenttia oli tehnyt yhteistyötä vähemmistöjen kanssa.

Kulttuurilaitokset toivat esiin erityisesti yhteistyön koululaisten, vammaisryhmien, maahanmuuttajien ja vanhusten kanssa. Festivaaleilla eniten yhteistyötä oli ollut kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kanssa.

Eroja oli myös yhteistyön muodoissa. Kulttuurilaitoksista melko moni oli käyttänyt yhteistyötä nimenomaan saavutettavuuden kehittämiseen, eli esimerkiksi konsultoinut erityisryhmiä tai suunnannut suoraan erityisiä työpajoja tai ohjelmaa vähemmistöille. Festivaaleista ainoastaan muutama teki suoraan saavutettavuuteen liittyvää yhteistyötä.

Taloudellinen tuki saavutettavuuden kehittämiseen

Taloudellista tukea saavutettavuuden edistämiseen oli saanut vuoden 2007 kyselyyn vastanneista kulttuurilaitoksista 17 prosenttia eli 19 kappaletta. Festivaaleista vain 4 prosenttia eli kolme kappaletta oli saanut saavutettavuuden edistämiseen avustusta.

Saavutettavuuden kehittämisen esteet ja vaikeudet

Sekä festivaaleilta että kulttuurilaitoksilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, mikä on niiden mielestä suurin este saavutettavuuden toteuttamisessa. Sekä festivaalit että kulttuurilaitokset pitivät suurimpina vaikeuksina taloudellisia ja henkilöstöresursseja.

Vuoden 2007 kyselyyn vastanneiden kulttuurilaitosten vastauksissa nousivat lisäksi esiin erityisesti ajan ja tiedon puute sekä asenteet. Festivaalit taas toivat esiin sen, ettei niillä ole usein omia tiloja eikä siten mahdollisuutta vaikuttaa vuokraamiensa tilojen esteettömyyteen. Sama ongelma oli valtionosuutta saavilla orkestereilla, sillä osa niistä soittaa useissa eri tiloissa eikä niillä välttämättä ole omaa konserttisalia. Myös museot toivat esiin ongelmia tilojen kanssa; joissakin historiallisesti arvokkaissa rakennuksissa tilojen muuttaminen esteettömämmäksi on vaikeaa.

Saavutettavuuden huomioiminen tulevaisuudessa

Sekä festivaaleilta että kulttuurilaitoksilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten ne aikovat tulevaisuudessa huomioida saavutettavuuttaan.

Molempien vastauksista nousi esiin erityisesti tiedottamisen ja tilojen esteettömyyden kehittäminen. Vuoden 2007 kyselyyn vastanneiden kulttuurilaitosten vastauksista nousi lisäksi esiin tiiviimpi yhteistyö erityisryhmien kanssa.

Kulttuuria kaikille -palvelun hyödyntäminen

Vuoden 2007 kyselyyn vastanneista kulttuurilaitoksista 8 prosenttia oli hyödyntänyt Kulttuuria kaikille -palvelua toiminnassaan, ja festivaaleista 11 prosenttia.

5 Johtopäätökset

Kyselyyn festivaalien saavutettavuudesta vastasi yli 80 festivaalia (kysely lähetettiin 203 festivaalille). Vastauksista käy ilmi, että monet festivaalit ovat panostaneet saavutettavuuteensa tavoitteenaan hyvin toimivat palvelut ja monenlaisten ihmisten osallistuminen. Kuitenkaan suomalaisten festivaalien ei voida vielä sanoa huomioivan kattavasti kieli- ja kulttuurivähemmistöjen, vammaisten ihmisten ja muiden

vähemmistöjen yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia johtuen saavutettavuuteen liittyvistä puutteista, joita selvityksessä ilmeni. Opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta saaneiden festivaalien ja muiden festivaalien saavutettavuuden huomioimisen tasossa ei ollut merkittävää eroa.

Suhteellisen hyvä vastausprosentti (40 %) voisi kuitenkin viitata siihen, että selvityksen aihetta pidettiin tärkeänä tai kiinnostavana. Festivaaleilla myös tunnistettiin omia puutteita. Kehittämisen tarvetta esitettiin olevan erityisesti rakennetun ympäristön esteettömyydessä ja viestinnän saavutettavuudessa, molemmat asioita jotka ehkä koetaan kohtuullisen konkreettisina ja hahmotettavissa olevina. Noin puolet kaikista vastaajista kertoi suunnittelevansa tapahtumansa saavutettavuuden kehittämistä tulevaisuudessa. Eniten tuotiin esiin juuri festivaalin fyysistä saavutettavuutta parantavia suunnitelmia sekä tavoitteita kohentaa tiedotusta tapahtuman saavutettavuuteen liittyen.

Kyselyn perusteella monet festivaalit toimivat esim. liikkumisesteisten yleisöjen näkökulmasta melko hyvin. Suurimmalle osalle festivaalialueista ja tapahtumapaikoista oli liikkumisesteetön pääsy ja kohtuullisen monella vastanneista festivaaleista oli esteettömät wc-tilat. Festivaaleilla on myös muita saavutettavuuden kannalta hyviä käytäntöjä, esimerkiksi eri kielten käyttö viestinnässä kuuluu useimmiten perustarjontaan.

Vastauksista kävi ilmi että vaikka festivaalit tarjoavat usein mahdollisuuden moniaistisiin elämyksiin, olivat tulkkausvaihtoehdot hyvin vähän käytössä (esimerkiksi viittomakielinen tulkkaus, kuvailutulkkaus, kirjoitustulkkaus). Mahdollisesti festivaalit eivät tunne kovin hyvin eri tulkkausvaihtoehtoja eivätkä myöskään tiedosta niiden merkitystä erityisryhmiin kuuluville kävijöille. Koska tulkkausmenetelmiä ei yleisesti ole tarjolla, eivät myöskään potentiaaliset yleisöt osaa odottaa eikä vaatia palveluita, jotka mahdollistaisivat osallistumista.

Selvityksessä esiin nousseita useilla festivaaleilla käytössä olleita hyviä käytäntöjä saavutettavuuteen liittyen voisi listata seuraavasti:

- Esteetön pääsy festivaalialueille ja tapahtumapaikoille
- Esteettömät wc-tilat
- Eri kielten käyttö viestinnässä
- Festivaaliohjelmiston moninaisuus
- Taustatiedon tarjoaminen kävijöille
- Opasteiden riittävä määrä

Selvityksessä esiin nousseita hyvän saavutettavuuden tiellä olevia konkreettisia esteitä voisi listata seuraavasti:

- Esteettömien pysäköintipaikkojen puuttuminen

- Esteettömän pääsyn pukuhuonetiloihin ja näyttämölle puuttuminen
- Saavutettavuustietojen puuttuminen festivaalien tiedotuksesta
- Puutteet verkkosivujen esteettömyydessä
- Puutteelliset mahdollisuudet seurata festivaalien viestintää eri aisteilla
- Ei-porrastetut lippujen hinnat
- Epäselvät opasteet
- Induktiosilmukoiden puute
- Tulkkausvaihtoehtojen puute (esim. kuvailu- kirjoitus-, viittomakielen tulkkaus)
- Ohjelmatarjontaa ei erityisesti suunnata eri aisteille
- Eri vähemmistöryhmiä ei tavoitella tietoisesti kävijöiksi
- Selkokielisten ohjelmasisältöjen puuttuminen

Selvityksessä esiin nousseita tekijöitä, joilla voi olla vaikutusta siihen, että tapahtumien saavutettavuus jää puutteelliseksi:

- Vain muutama festivaali oli toteuttanut saavutettavuuskartoituksen.
- Omatoimiseen kartoittamiseen tarkoitettuja tarkistuslistoja oli käyttänyt alle puolet festivaaleista.
- Konkreettisen saavutettavuussuunnitelman oli tehnyt vain harva festivaali.
- Alle puolet festivaaleista oli sisällyttänyt saavutettavuusasioita talousarvioihinsa tai muihin suunnittelun asiakirjoihinsa.
- Vain noin viidesosaan festivaaleista oli nimetty saavutettavuusasioista vastaavia henkilöitä.
- Vain harva festivaali oli järjestänyt henkilöstökoulutuksia saavutettavuusasioista.
- Vähemmistöjen edustajia työskenteli vakituksessa henkilökunnassa ja vapaaehtoisina työntekijöinä alle puolella festivaaleista.
- Vain runsaasti alle puolella festivaaleista oli tehty yhteistyötä eri vähemmistöjen kanssa, ja näistä lähes kaikki olivat tehneet yhteistyötä ainoastaan kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kanssa.
- Saavutettavuuden kehittämiseen ei oltu haettu erillistä rahoitusta.

Festivaalit nostivat taloudellisten resurssien puutteen yhdeksi tärkeimmäksi saavutettavuuden toteuttamisen esteeksi. Festivaalit olivat saaneet saavutettavuuden edistämiseen suunnattuja avustuksia hyvin vähän. Festivaalien voidaan olettaa hakeneen vain vähän taloudellista tukea saavutettavuuden kehittämiseen, sillä vuosien 2009–2011 välisenä aikana ainoastaan yhteensä neljä festivaalia sekä Turku 2011 -säätöön Saavutettava kulttuuripääkaupunki 2011 -hanke ovat saaneet opetus- ja kulttuuriministeriön tukea ”Avustus vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen”.

Festivaalit saattavat myös mieltää saavutettavuuden ylimääräiseksi asiaksi eikä osaksi kokonaisuutta, mikä ilmenee vastauksista, joissa kerrotaan, etteivät resurssit sen huomioimiseen riitä tai että ensin täytyy saada käytännöt toimimaan muutenkin ja sitten voidaan paneutua saavutettavuuteen. Käytännössä monissa tapauksissa jo pienillä

toimintatavan muutoksilla voitaisiin edistää saavutettavuutta. Tällainen on esimerkiksi ilmaisen sisäänpääsyn tarjoaminen vammaisten ihmisten avustajille tai tulkeille, mikä onkin jo käytäntönä suurimmalla osalla vastanneita festivaaleja.

Toiseksi suurimmaksi saavutettavuuden toteuttamisen esteeksi festivaalit nostivat henkilöstöresurssit. Vaikka henkilöstöpula vaivaa oli myönteistä, että vähemmistöjen edustajia työskenteli festivaaleilla jonkun verran sekä varsinaisessa henkilökunnassa että vapaaehtoistyöntekijöinä. Vähemmistöjä edustavat työntekijät kuuluivat pääasiassa maahanmuuttajiin ja seksuaalivähemmistöihin. Moninaisuutta huomioiva rekrytointipolitiikka ja henkilöstörakenne vahvistavat työyhteisön kykyä huomioida monenlaisia kävijöitä.

Vastaajat kokivat haasteellisiksi saavutettavuuden kannalta myös tilakysymykset kuten monet eri tapahtumapaikat, tiloissa vuokralla olemisen sekä luonnonolosuhteet. Kuitenkin useat festivaalit olivat vastausten perusteella esteettämiä, joten hyviä käytäntöjä olisi hyvä saada kaikkien tietoisuuteen.

Hyvien esimerkkien esille tuojana ja tietoisuuden lisääjänä olisi annettavaa esimerkiksi Kulttuuria kaikille -palvelulla, mutta vastausten perusteella festivaalit hyödyntävät vain vähän sen tarjoamia työkaluja ja palveluja saavutettavuuden edistämässä. Toisaalta on huomioitava, että opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole toistaiseksi tiedottanut valtakunnallisille kulttuuritapahtumille suunnatun avustuksen yhteydessä Kulttuuria kaikille -palvelusta. Palvelun kautta on tarjolla mm. tarkistuslistoja ja esimerkkejä hyvistä käytännöistä. Voisi päätellä että ehkä palvelun tunnettuus festivaaliorganisaatioissa on vähäistä tai palvelun käyttämistä ei ole koettu vastaukseksi festivaalien järjestämisessä esiin nouseviin haasteisiin.

Tässä selvityksessä on pyritty myös vertaamaan festivaalien ja kulttuurilaitosten tekemää työtä saavutettavuuden edistämiseksi. Vertailukohtana on käytetty opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2007 tekemää kyselyä valtionosuutta saaville teattereille, orkestereille, museoille ja kirjastoille. Erot kulttuurilaitosten ja festivaalien välillä eivät näyttäyty erityisen suurina, mutta huomionarvoista on saavutettavuuden edistämiseen suunnattujen avustusten suurempi käyttö kulttuurilaitosten kohdalla. Museoviraston museoille jakama saavutettavuuden edistämistä sivuava avustus on yhtenä tekijänä todennäköisesti vaikuttanut siihen että museoalalla aktiivisuus saavutettavuuden edistämässä on kulttuurin kentällä ollut huomattavaa. Festivaalien kohdalla herää kysymys, että osaavatko ne tunnistaa käytössään olevan kulttuurialan toimijoille suunnatun valtionavustuksen, joka on nimeltään monimutkaisesti *avustus vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen*.

6 Jatkotoimenpide-ehdotukset

Kyselyn perusteella esiin nousseita festivaalien saavutettavuudessa olevia ilmeisiä ja konkreettisia puutteita olisi tärkeää pyrkiä poistamaan mahdollisimman suunnitelmallisesti ja tehokkaasti. Puutteita voitaisiin pyrkiä korjaamaan esimerkiksi festivaaleille suunnattavalla täsmätiedottamisella ja -koulutuksella. Olisi myös tärkeää saada festivaalit omaksumaan saavutettavuuden kehittämiseen tähtäävä toiminta osaksi niiden perustoimintakulttuuria. Festivaaleille tulisi myös korostaa saavutettavuuden huomioimisen mukanaan tuomia hyötyjä, kuten potentiaalisten kävijämäärien kasvamista ja festivaalien palvelujen laadun yleistä paranemista. Lisäksi olisi tärkeää painottaa festivaalien vastuuta ja yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien merkitystä tasa-arvon ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Ainakin isompia ja vakiintuneempia festivaaleja olisi tärkeää kannustaa saavutettavuuskartoitusten tilaamiseen, sillä tällä tavoin ne saisivat objektiivista ja tarkkaa tietoa saavutettavuusalan ammattilaisilta vahvuuksistaan, puutteistaan ja kehittämiskohteistaan. Sekä isoja että pieniä festivaaleja tulisi myös kannustaa omatoimiseen saavutettavuuden arvioimiseen tarkistuslistojen avulla. Sekä ulkopuolelta tilatut kartoitukset että tarkistuslistojen käyttö voivat edistää konkreettisten saavutettavuussuunnitelmien tekemistä ja sitä, että festivaalit sisällyttäisivät saavutettavuusasioita talousarvioihinsa ja muihin suunnittelun asiakirjoihinsa.

Festivaaleille olisi myös tärkeää painottaa koko henkilöstön roolia saavutettavuuden kehittämisessä. Saavutettavuudesta vastaavien henkilöiden nimeäminen, saavutettavuusaiheisten henkilöstökoulutusten järjestäminen ja moninaisuutta huomioiva rekryointipolitiikka edistäisivät kaikki vahvasti festivaalien mahdollisuuksia toteuttaa tosiasiallisesti saavutettavia palveluja. Lisäksi festivaaleja olisi tärkeää kannustaa yhteistyöhön eri vähemmistöryhmien kanssa. Yhteistyön ja verkostoitumisen avulla festivaalit saisivat uusia näkemyksiä toimintaansa, ja tämä vahvistaisi niiden osaamista saavutettavuuskysymyksissä.

Festivaaleille olisi tärkeää suunnata tiedotusta opetus- ja kulttuuriministeriön *avustuksesta vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen*, josta myönnetään avustuksia myös festivaalien saavutettavuuskartoitusten toteuttamiseen ja saavutettavuussuunnitelmien laatimiseen. Avustuksen nimeämistä voisi olla aiheellista tarkistaa vastaamaan mahdollisimman hyvin sen tarkoitusta. Selkeämpi nimeämisehdotus voisi olla esimerkiksi *avustus kulttuuripalvelujen saavutettavuuden edistämiseen ja vammaisyhteisöjen kulttuuritoimintaan*, jonka avulla avustus voitaisiin mahdollisesti mieltää helpommin sekä erilaisille kulttuuripalveluille että vammaisyhteisöille suunnatuksi. Lisäksi voitaisiin

selvittää, olisiko opetus ja kulttuuriministeriön *Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat* -avustuksen kriteereihin mahdollista sisällyttää saavutettavuuteen liittyviä tekijöitä.⁸

Kaikki festivaaleille suunnattu saavutettavuustiedotus ja -koulutus olisi tärkeää pyrkiä räätälöimään festivaalien toiminnan luonteen huomioon ottavaksi. Festivaalitoiminnalle tyypillisten reunaehtojen huomioiminen suunniteltaessa tiedotusta ja koulutusta on tärkeää, jotta kehittämis ehdotukset ja ideat olisivat mahdollisimman realistisia ja toteutettavissa. Vaikuttavia asioita ovat mm. vakituisten ja ympärivuotisten festivaaliorganisaatioiden pieni koko, vapaaehtoisten työntekijöiden suuri määrä, moninaiset ja lähes aina vuokratut tapahtumapaikat sekä ulkoilmatapahtumille esimerkiksi maastosta aiheutuvat haasteet.

Esimerkiksi festivaaleille erityisesti koostetun sähköisen tarkistuslista- ja ohjepaketin toteuttaminen ja sijoittaminen mm. Kulttuuria kaikille -palvelun verkkosivuille (www.kulttuuriakaikille.info) sekä mahdollisesti myös Finland Festivals ry:n verkkosivuille www.finlandfestivals.fi tukisi saavutettavuutta koskevan tiedon välittämistä festivaaleille.

Festivaalien saavutettavuuden kehittämistyössä kannattaisi myös huomioida tuoreita festivaalien saavutettavuuden kehittämiseen paneutuvia julkaisuja kuten Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelmaan tehtyjä opinnäytteitä. Sara Peltolan (2011) opinnäytetyö kartoittaa Hämeen keskiaikamarkkinoiden saavutettavuutta ja Anne Pullin (2011) opinnäytetyö käsittelee esteettömyyden vaatimuksia ja haasteita tapausesimerkkinä vammaispoliittinen elokuvafestivaali SiltaKino. Kulttuurialan opiskelijoiden osaamista saavutettavuusasioissa olisi ylipäänsä tärkeää pyrkiä kasvattamaan. Erityisen tärkeää olisi vaikuttaa kulttuurituotannon opiskelijoiden osaamiseen, sillä he toimivat tulevaisuudessa tapahtumajärjestämisen ammattilaisina.

Kehittämistyössä voisi myös hyödyntää niiden festivaalien toimintatapoja, jotka ovat pyrkineet kiinnittämään erityistä huomiota toimintansa saavutettavuuteen. Esimerkiksi Tampere Guitar Festival on julkaissut saavutettavuussuunnitelman Kitaraa kaikille! Guitar for all! keväällä 2011, ja tamperelainen tapahtuma Likkojen lenkki on kehittänyt monenlaisia ratkaisuja palvelujensa saavutettavuuden edistämiseksi. Myös Turun Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 tapahtumissa on panostettu saavutettavuuteen kattavasti mm. erilaisten tulkkauspalvelujen sekä selkokielisen kuukausitiedotteen tarjoamisen kautta.

Festivaalien saavutettavuuden tilanteen kehittymistä kannattaa selvittää esimerkiksi 3-5 vuoden kuluttua toteutettavalla uudella selvityksellä.

.....

⁸ Opetus- ja kulttuuriministeriö on kyselyn toteuttamisajankohdan jälkeen syksyllä 2011 lisännyt valtakunnallisille kulttuuritapahtumille suunnatun avustuksen tiedotuksen yhteyteen linkin ja tietoa Kulttuuria kaikille -palvelusta.

Liitteet

Liite 1. Festivaalit, joille kysely lähetettiin

Tässä listassa festivaalit on jaoteltu eri ryhmiin. Lajittelusta ilmenee peruste, jolla festivaali on otettu mukaan kyselyyn. Ryhmien sisällä festivaalit ovat aakkosjärjestyksessä.

Finland Festivalsin jäsenet, jotka järjestävät tapahtumansa 2011

April Jazz Espoo
Avanti!n Suvisoitto
Baltic Jazz
Crusell-viikko
Espoon Musiikkiyhdistys ry
Eteläpohjalaiset Spelit
Haapavesi Folk
Helsingin juhlaviikot
Itin musiikkijuhlat
Ilmajoen Musiikkijuhlat
Imatra Big Band Festival
Joroisten Musiikkipäivät
Jutajaiset Folklorefestivaali
Jyväskylän Kesä
Kajaanin Runoviikko Sana ja Sävel
Kalottjazz & Blue Festival
Kangasniemen Musiikkiviikot
Kansainvälinen nukketeatterifestivaali
Katrina-konsertit
Kaustinen Folk Music Festival
Kemiönsaaren Musiikkijuhlat
Kihveli Soikoon
Kokkolan Oopperakesä
Kokkolan Talviharmonikka
Korsholman Musiikkijuhlat
Kotkan Meripäivät
Kuhmon Kamarimusiikki
Kuopio Tanssii ja Soi
KUULAS - Kansainvälinen Lasten Teatteritapahtuma

Lahden Kansainvälinen Urkuviikko
Lasten Laulukaupunki
Lasten taidefestivaali Hippalot
Lieksan Vaskiviikko
Lohjan Tenoripäivät
Loviisan Sibeliuspäivät
LuostoClassic
Maailma kylässä -festivaali
Meidän Festivaali
Meri ja musiikki
Mikkelin Musiikkijuhlat
Musica Nova Helsinki
Musiikin aika
Mäntän kuvataideviikot
Mäntän Musiikkijuhlat
Naantalin Musiikkijuhlat
Oriveden Suvi
Oulaisten Musiikkiviikot
Oulun Musiikkijuhlat
Oulunsalo Soi - Oulun seudun musiikkijuhlat
Pispalan Sottiisi
Pori Jazz
Provinssirock
Puistoblues
Rauman Festivo musiikkipäivät
Riihimäen Kesäkonsertit
Sata-Häme Soi
Savonlinnan Oopperajuhlat
Seinäjoen Tangomarkkinat
Seurasaaren juhannusvalkeat
Sinfonia Lahden kansainvälinen Sibelius-festivaali
Sodankylän elokuvajuhlat
Sysmän Suvisoitto
Taidekeskus Honkahovi
Taidekeskus Salmela
Tammisaaren Kesäkonsertit
Tampereen elokuvajuhlat
Tampereen Musiikkijuhlat
Tampereen Teatterikesä
Tanssivirtaa Tampereella -nykytanssifestivaali
Tomaatteja! Tomaatteja! Stand up -festivaali
Turku Jazz
Turun musiikkijuhlat
Työväen Musiikitapahtuma

Täydenkuun Tanssit
Urkuyö ja Aaria
Vaasan Kuorofestivaali

Opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat 2011 -tukea
pääasiassa 8000 e tai yli saaneet festivaalit (eivät ole Finland Festivalsin jäseniä)

7. kansainvälinen Tampere Guitar Festival
Aasia Helsingissä -festivaali
Alternative Party 2011
Anti - Contemporary Art Festival
Arktiset Askeleet -tapahtuma
Backlight -valokuvatapahtuma
Baltic Circle – kansainvälinen teatterifestivaali
Circus Ruska Festival
Cirko - Helsingin nykysirkusfestivaali
Den 23 Finlandssvenska sång- och musikfesten
Desucon 2011 -tapahtuma
Elojazz -tapahtuma
Etno-Espa-festivaali
Etnosoi! -festivaali
Fiskarsin kesänäyttelyt -tapahtuma
Flow Festival
Funky Elephant Festival
Haihatus-kesänäyttely
Hangö Teaterträff
Helsingin sarjakuva festivaali
Helsinki Photography Festival 2012
Hetan Musiikkipäivät
Hollo ja Martta - kansainvälinen kansantanssi- ja -musiikkifestivaali
Ilosaarirock-festivaali
International Alvar Aalto Design Seminar Invisible
Joensuun Gospel-Festivaalit
Kajaani Tanssii -tapahtuma
Kalottjazz & Blues Festival
Kansainvälinen Hamina Tattoo -sotilasmusiikkitapahtuma
Kansainvälinen lasten ja nuorten teatterifestivaali
Keitele jazz -tapahtuma
Kemijärven Kuvanveistoviikot
Kemin kansallisen sarjakuvapäivät -tapahtuma
Kerava Jazz -festivaali
Kihaus Folk -festivaali
Kivi-juhlat
Kokkolan Talvitanssit -tapahtuma

Kuusamon kansainvälinen luontokuvatapahtuma
Lahden kansainvälinen kirjailijakokous 2011
Lasten rockfestivaali Seikkisrock
Les Lumières - Valistusajan kulttuurifestivaali
Liikkeellä marraskuussa -festivaali
Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlaviikko
Lukija kirjallisuudessa ja toisissa taiteissa - Joensuun kirjallisuustapahtuma
Mikkelin 9. kuvitustriennale
Mustan ja Valkoisen teatterifestivaali
Naivistit litalassa 2011 -taidenäyttely
Olohuone 306,4 km² -kaupunkitaidetapahtuma
Pentinkulman päivät
Pikseliähky Festivaali
Purnun kesänäyttely
Raahen rantajatsit -tapahtuma
Ruutia! -festivaali
Sastamala Gregoriana -vanhan musiikin päivät
Savonlinnan balettijuhlat
Seinäjoen Harrastajateatterikesä -tapahtuma
Sivuaskel/Side Step Festival
Stage-festivaali
Taidekeskus Retretin näyttely
Tampereen flamencoviikko
Tanssia tyrkyllä -festivaali
Tanssin Aika -festivaali
Tehdasfestivaali Manifesti
Turku Biennaali 2011
Työväen näyttämöpäivät
Uuden Jongleerauksen Festivaali
Vanhan kirjallisuuden päivät
Vantaan musiikkijuhlat
Vapaiden ammattiryhmien Lainsuojattomat XII -teatterifestivaali
Vekara-Varkaus lasten kesätapahtuma
Viapori Jazz -festivaali
Volter Kilpi Kustavissa - kirjallisuusviikko
Vuoden Luontokuva -tapahtuma
Wanhassa Wara Parempi – perinne- ja korjausrakentamisen päivät

Elokuشافestivaalit (eivät ole Finland Festivalin jäseniä)

Animatricks-festivaali, Helsinki
Blue Sea Film Festival, Rauma
Cinemaissi - Latinalaisen Amerikan ja Karibian elokuفافestivaali, Helsinki
DocPoint - Helsingin dokumenttielokuفافestivaali

Espoo Ciné
Forssan Mykkäelokuvafestivaalit
Helsinki International Film Festival - Rakkautta & Anarkiaa
Kettupäivät, Helsinki
Kuopion Vilimit
Kuurojen viittomakieliset elokuvafestivaalit
KynnysKINO
Nainen vai Artisokka, Helsinki
Oulun kansainvälinen lastenelokuvien festivaali
Skábmagovat Alkuperäiskansojen elokuvafestivaali
Suomalaisen elokuvan festivaali, Turku
Vinokino, Turku & Helsinki

Muut kulttuurifestivaalit ja -tapahtumat (eivät ole Finland Festivalsin jäseniä)

Aitoon kirkastusjuhlat
Cross Over -festivaali
Down By The Laituri
FME, Finnish Metal Expo
Helsinki Spring Light Chamber Music
Hämeen keskiaikamarkkinat
Ilosaarirock
Jalometalli Metal Music Festival
Jurassic Rock
Jyrock
Kalajoen Juhannus
Kirkko soikoon
Kivenlahti Rock
Kokkola Rockfestival
Kotka Rockfestival
Kuopio Rockcock
Kuurojen kulttuuripäivät
Lumous Gothic Festival
Maata Näkyvissä
Miljoona Rock
Myötätuulirock
Nummirock
Puntala-rock
Qstock
Raumanmeren juhannus
Riihimäki Rock
Ristirock
Ruisrock
Sauna Open Air

Simerock
Sonisphere Festival
Suolirock
Tammerfest
Tulivuorirock
Turun keskiaikamarkkinat
Tuska Open Air
Vaasa Rockfestival
Vauhtiajot
Viapori Winter Blues
Wanajafestival

Liite 2. Kysymyslomake

Kulttuuria kaikille -palvelu toteuttaa tänä vuonna selvityksen Suomessa toimivien kulttuurifestivaalien ja -tapahtumien saavutettavuudesta opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) pyynnöstä.

Toivomme vastauksia 28.4.2011 mennessä.

Ystävällisin terveisin

Aura Linnapuomi, Kulttuuria kaikille -palvelu
Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS, Valtion taidemuseo
aura.linnapuomi@fng.fi
09 17336 218

1 a) Kyselyyn vastaava festivaali on

- ☐ musiikkifestivaali
- ☐ teatterifestivaali
- ☐ elokuvafestivaali
- ☐ tanssifestivaali
- ☐ runo- tai kirjallisuusfestivaali
- ☐ sirkusfestivaali
- ☐ monitaiteinen festivaali
- ☐ muu, mikä?

1 b) Tarkenna halutessasi festivaalin kohderyhmää/kohderyhmiä

2) Festivaali järjestetään

- ☐ Etelä-Suomen läänissä
- ☐ Itä-Suomen läänissä
- ☐ Lapin läänissä
- ☐ Länsi-Suomen läänissä

☐ Oulun läänissä

3) Onko festivaali saanut opetus- ja kulttuuriministeriön Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat -avustusta vuonna 2011?

- ☐ kyllä
☐ ei

4) Minkälaisia festivaalinne viestinnän saavutettavuutta edistäviä asioita olette toteuttaneet? (voitte valita useita eri vaihtoehtoja)

- ☐ esteettömät verkkosivut (vrt. Verkkosivuston saavutettavuusohjeet WCAG 2.0)
☐ useita kieliä käytössä viestinnässä
☐ mahdollisuuksia viestinnän seuraamiseen eri aisteilla (esim. pistekirjoitus, kuulutukset)
☐ festivaalin esteettömyyttä/saavutettavuutta koskevan tiedon tarjoaminen osana viestintää
☐ Jotain muuta, mitä?

5) Minkälaisia festivaalinne hinnoittelun saavutettavuutta edistäviä asioita olette toteuttaneet? (voitte valita useita eri vaihtoehtoja)

- ☐ porrastetut lippujen hinnat
☐ avustajien ja tulkkien ilmainen sisäänpääsy
☐ Jotain muuta, mitä?

6) Minkälaisia festivaalinne fyysistä saavutettavuutta edistäviä asioita olette toteuttaneet? (voitte valita useita eri vaihtoehtoja)

- ☐ esteettämiä pyörätuolimerkittyjä pysäköintipaikkoja
☐ pääsy festivaalialueelle ja sisätiloihin myös pyörätuolilla
☐ esteetön wc
☐ esteetön pääsy myös pyörätuolilla pukuhuonetiloihin ja näyttämölle
☐ jotain muuta, mitä?

7) Minkälaisia festivaalinne saavutettavuutta eri aistien avulla edistäviä asioita olette toteuttaneet? (voitte valita useita eri vaihtoehtoja)

- ☐ mahdollisuuksia festivaalin tarjonnan kokemiseen ja tiedonsaantiin eri aisteilla

- ☐ selkeät opasteet (esim. hyvät kontrastit, tarpeeksi suuri kirjasinkoko, opasteiden hyvä valaisu)
- ☐ induktiosilmukka kuulemisen helpottamiseen
- ☐ tulkkausvaihtoehtoja saatavilla (esim. viittomakieli, kuvailutulkkaus, kirjoitustulkkaus)
- ☐ jotain muuta, mitä?

8) Minkälaisia festivaalinne tiedollista saavutettavuutta edistäviä asioita olette toteuttaneet? (voitte valita useita eri vaihtoehtoja)

- ☐ taustatietoa tarjolla niille, joille asiat eivät ole ennestään tuttuja
- ☐ opasteita tarjolla riittävästi festivaalialueen tapahtumapaikkojen löytämiseen
- ☐ esitysten ja muiden kulttuurisisältöjen tarjoaminen selkokielellä
- ☐ jotain muuta, mitä?

9) Minkälaisia festivaalinne sosiaalista ja kulttuurista saavutettavuutta edistäviä asioita olette toteuttaneet? (voitte valita useita eri vaihtoehtoja)

- ☐ tietoisesti tavoittelemme sosiaalisesti ja kulttuurisesti marginaalissa tai vähemmistönä olevia yleisöjä
- ☐ ohjelmasisältö huomioi moninaisuutta
- ☐ jotain muuta, mitä?

10) Onko festivaalinne toiminnassa mielestänne puutteita tai paranneltavaa saavutettavuuden näkökulmasta?

- ☐ kyllä, mitä?
- ☐ ei

11) Oletteko teettäneet festivaalistanne saavutettavuus- tai esteettömyyskartoituksen?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

12) Oletteko kartoittaneet omatoimisesti festivaalinne saavutettavuutta esimerkiksi tarkistuslistojen avulla?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

13) Oletteko laatineet konkreettisen suunnitelman festivaalinne saavutettavuuden parantamiseksi?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

14) Onko festivaalikävijöiden yhdenvertaisuuden edistäminen otettu huomioon festivaalinne suunnitteluun liittyvissä asiakirjoissa ja/tai talousarviossa?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

15) Onko festivaalinne henkilökunnan joukosta nimetty vastuuhenkilöitä, joiden tehtävänä on huolehtia saavutettavuuskysymyksistä?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

16) Onko festivaalinne henkilökunnalle järjestetty koulutusta liittyen festivaalin palveluiden saavutettavuuden kehittämiseen?

- ☐ kyllä, minkälaista koulutusta?
- ☐ ei

17 a) Työskenteleekö festivaalillanne vähemmistöjen edustajia varsinaisessa henkilökunnassa?

- ☐ kyllä, minkä vähemmistöjen?
- ☐ ei

17 b) Työskenteleekö festivaalillanne vähemmistöjen edustajia vapaaehtoistyöntekijöinä?

- ☐ kyllä, minkä vähemmistöjen?
- ☐ ei

18) Oletteko tehneet toimintanne suunnittelussa ja toteuttamisessa yhteistyötä vähemmistöryhmien kanssa?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

19 a) Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, minkä vähemmistöryhmien kanssa olette tehneet yhteistyötä?

19 b) Minkälaista yhteistyötä olette tehneet?

20) Oletteko saaneet taloudellista tukea festivaalinne saavutettavuuden kehittämiseen (esim. OKM:n avustuksia kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen tai monikulttuurisuuden tukemiseen ja rasismien vastaiseen työhön)?

- ☐ kyllä
☐ ei

21 a) Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, mistä olette saaneet tukea?

21 b) Mihin tarkoitukseen tukea on myönnetty?

22) Mikä on mielestänne suurin vaikeus tai este saavutettavuutta huomioivan toiminnan toteuttamisessa?

23) Miten aiotte tulevaisuudessa huomioida festivaalinne saavutettavuutta?

24) Oletteko hyödyntäneet toiminnassanne Kulttuuria kaikille -palvelua (ks. www.kulttuuriakaikille.info)?

- ☐ kyllä
- ☐ ei

25) Muita huomioita tai kommentteja:

Liite 3. Saavutettavuuden osa-alueita

Tässä kyselyssä käytettiin saavutettavuuden tarkastelemiseen seuraavanlaista jaottelua:

Viestinnän saavutettavuus

Tehokas viestintä tavoittaa erilaiset yleisönsä erilaisin keinoin. Viesti saavuttaa kohteensa paremmin, kun kielestä on tehty helppoa seurata ja ymmärtää ja kun tarjotaan erilaisia kielivaihtoehtoja. Verkkosivustojen tulee olla käytettävissä myös pistekirjoitusta tai äänisyntetisaattoreita käyttäville. Sivustot ja painetut materiaalit tulisi tehdä visuaalisesti selkeiksi: niissä tulisi käyttää riittävän suurta kirjasinta ja kontrastia taustan ja kirjaimen välillä. Viestitä myös suoraan erilaisille kohderyhmille. Selvitä, kuinka tavoitat merkitykselliset yhteisöt. Viestintään on tärkeää lisätä myös tieto saavutettavuudesta. Tähän tarkoitukseen voi käyttää myös symboleita: esimerkiksi rakennuksen esteettömyys voidaan ilmaista pyörätuolisymbolilla

Hinnoittelun saavutettavuus

Hinnoittelultaan saavutettavat palvelut sisältävät valikoiman eri hintaisia lippuja, tai ajankohtia, jolloin pääsymaksu on alennettu tai pääsy on maksuton. Toimintaesteisten ihmisten avustajilta tai tulkeilta ei tulisi vaatia pääsymaksua. Lisäpalveluiden, myymälän tai kahvilan, tulisi tarjota kohtuuhintaisia tuotteita.

Fyysinen saavutettavuus

Saavutettavissa tiloissa on miellyttävää ja turvallista liikkua ja toimia, vaikka kulkija käyttäisi kävelykeppiä, pyörätuolia, kuulokojetta tai valkoista keppiä. Saavutettavuus ulottuu koko reitille: on pysäköintiruutuja, tasaisia kulkuväyliä, hyvä valaistus, riittävän suuria hissejä ja WC-tiloja, kulkemista helpottavia apukeinoja ja mukavia levähdyspaikkoja. Taideteokset, muut esineet ja tekstit on sijoitettu siten, että niitä voi katsella eri korkeuksilta. Katsomoissa ja muissa yleisötiloissa on paikkoja myös pyörätuoleille ja istuimia on myös näyttelytiloissa. Akustiset olosuhteet ovat hyvät. Hätäuloskäynnit on suunniteltu myös liikkumis- ja kuuloesteisille hyvin toimiviksi.

Saavutettavuus eri aistien avulla

Kaikki hyötyvät tiedosta, jota saadaan monien eri aistien avulla. On kiehtovaa koskettaa museoesinettä tai tutustua teatteriesityksen lavastukseen ennen esitystä. Tieto välittyy parhaiten, jos se on tarjolla sekä kuultuna että nähtynä. Selkeät kulkuopasteet ja isokokoiset, taustastaan erottuvat tekstit auttavat kaikkia. Tekniset apuvälineet ovat hyödyksi, esimerkiksi induktiosilmukka kuulokojeen käyttäjälle. Erilaiset tulkkauspalvelut, esimerkiksi kuvaileminen tai viittomakielen tulkkaus auttavat yhtä lailla tekemään palvelusta saavutettavamman.

Tiedollinen saavutettavuus

Tiedollista saavutettavuutta on kaikki ymmärtämisen helpottaminen. Esiityksen, näyttelyn tai tapahtuman taustojen selittäminen auttaa kokijaa saamaan aiheesta kokonaiskäsityksen. Kuvitus sekä mahdollisuus kokeilla ja koskettaa tukevat kielen ymmärtämiseen perustuvaa informaatiota. Selkokielen käyttö voi useinkin olla perusteltua. Monikerroksinen tieto tarjoaa jokaiselle jotain, sekä noviisille että asiantuntijalle.

Sosiaalinen ja kulttuurinen saavutettavuus

Kulttuuritarjonnan sisällöissä tulevat esille sosiaaliset ja kulttuuriset näkökohdat. Monenlaisten ala- ja osakulttuurien edustajat, kasvavat etniset vähemmistöt ja erilaisten yhteiskuntaryhmien edustajat saattavat kaivata tarjontaa, joka "tuntuu omalta". Palvelun tuottajien kannattaa tiedostaa, kenen ja millaisen identiteetin kautta sisältöjä tehdään ja kenen tulkinta esitetään kokoelmissa, näyttelyissä ja tapahtumissa. Tulkinnat ja yhteiskunnalliset rakenteet ovat kulttuurin tuotteita. Herkkyys erilaisille ihmiskokemuksille, havainnoille, ajatuksille ja arvoille on tarpeen. Kulttuurialan työntekijöiden on hyvä ottaa erilaisten yleisöjen edustajia mukaan sisältöjen suunnitteluun.

Päätöksenteko ja strateginen työ

Päätöksenteon ja toimintakulttuurin saavutettavuus on yhteydessä päätöksentekoprosessien avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen. Päätöksenteon saavutettavuutta organisaation sisällä on esimerkiksi se, että kaikilla henkilökuntaan kuuluvilla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin ja kaikkien asiantuntemus huomioidaan. Hyvään saavutettavuuteen liittyy myös ulkopuolisten asianosaisten kuuleminen. Organisaation sitoutuminen saavutettavuuden edistämiseen näkyy sen tavoitteen asetteluissa. Organisaatiossa laadittu saavutettavuusstrategia tai -ohjelma auttaa tekemään suunnitelmallista työtä. Yleisissä kirjallisissa toiminta- ja taloussuunnitelmissa näkyy saavutettavuuden näkökulmien huomioiminen.

Lähde: Kulttuuria kaikille -palvelu: Mitä on saavutettavuus?

http://www.kulttuuriakaikille.info/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus 13.6.2011